МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА В НАУКОВІЙ ОСВІТІ

Збірник матеріалів доповідей учасників
Міжнародної науково-практичної конференції

(Київ, 26 листопада 2025 року)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНИХ
СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ
НАН УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ
УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
КАФЕДРА ЮНЕСКО З НАУКОВОЇ ОСВІТИ

НАЦІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР
«МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК
УКРАЇНИ»

МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА В НАУКОВІЙ ОСВІТІ

Збірник матеріалів доповідей учасників
Міжнародної науково-практичної конференції

(Київ, 26 листопада 2025 року)

Київ
Національний центр
«Мала академія наук України»
2026

УДК 37
М89

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Інституту педагогіки НАПН України
(протокол № 13 від 3 листопада 2026 р.)

Редакційна колегія:

С. О. Довгий, доктор фізико-математичних наук, професор, академік НАПН і НАН України;

О. М. Топузов, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України;

В. А. Бітаєв, доктор філософських наук, професор, академік НАМ України;

М. В. Головко, доктор педагогічних наук, доцент;

В. Б. Дунець, кандидат політичних наук;

В. В. Щепанський, кандидат філософських наук

М89 **Музейна** педагогіка в науковій освіті : збірник матеріалів доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 26 листоп. 2025 / редкол.: С. О. Довгий (наук. ред.) та ін. — Київ : Національний центр «Мала академія наук України», 2026. — 332 с.
ISBN 978-617-8586-23-2

У виданні зібрано матеріали доповідей, представлених на Міжнародній науково-практичній конференції «Музейна педагогіка в науковій освіті», яка відбулася 26 листопада 2025 р. у м. Києві.

УДК 37

Матеріали подаються в авторській редакції.
За достовірність фактів, цитат, посилань на джерела, вживання назв документів, власних імен тощо відповідають автори публікацій.

ISBN 978-617-8586-23-2
© Національний центр
«Мала академія наук України», 2026

MINISTRY OF EDUCATION
AND SCIENCE OF UKRAINE

MINISTRY OF CULTURE
OF UKRAINE

NATIONAL ACADEMY
OF SCIENCES OF UKRAINE

NATIONAL ACADEMY
OF EDUCATIONAL SCIENCES
OF UKRAINE

NATIONAL ACADEMY
OF ARTS OF UKRAINE

NATIONAL CENTER
"JUNIOR ACADEMY
OF SCIENCES OF UKRAINE"

INSTITUTE FOR APPLIED
CONTROL SYSTEMS
OF THE NAS OF UKRAINE

DRAGOMANOV UKRAINIAN
STATE UNIVERSITY
UNESCO CHAIR ON SCIENCE EDUCATION

MUSEUM PEDAGOGY IN SCIENCE EDUCATION

Collection of papers of the International
Scientific and Practical Conference

(Kyiv, 26 November 2025)

Kyiv
National Center
"Junior Academy of Sciences of Ukraine"
2026

УДК 37
М89

Recommended for publication by the decision
of the Academic Council of the Institute of Pedagogy
of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine
(Minutes No. 13 dated 3 November 2026)

Editorial Board:

Stanislav Dovgyi, Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Educational Sciences and the National Academy of Sciences of Ukraine;

Oleh Topuzov, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine;

Valerii Bitaiev, Doctor of Philosophy, Professor, Academician of the National Academy of Arts of Ukraine;

Mykola Holovko, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor;

Vasyl Dunets, Candidate of Political Sciences;

Vitalii Shchepanskyi, Candidate of Philosophical Sciences

М89 **Музейна** педагогіка в науковій освіті : збірник матеріалів доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 26 листоп. 2025 / редкол.: С. О. Довгий (наук. ред.) та ін. — Київ : Національний центр «Мала академія наук України», 2026. — 332 с.
ISBN 978-617-8586-23-2

The publication collects materials from reports presented at the international scientific and practical conference “Museum Pedagogy in Science Education”, which took place on November 26, 2025 in Kyiv.

УДК 37

Materials are submitted in the author’s version.
The authors of the publications are responsible
for the accuracy of facts, quotes, references to sources,
use of document titles, proper names, etc.

ISBN 978-617-8586-23-2

© National Center “Junior Academy of Sciences of Ukraine”, 2026

ЗМІСТ

Довгий Станіслав 17
ВСТУПНЕ СЛОВО
Stanislav Dovgyi 20
OPENING REMARKS

Топузов Олег 24
ВСТУПНЕ СЛОВО
Oleh Topuzov 26
OPENING REMARKS

Бітаєв Валерій 28
ВСТУПНЕ СЛОВО
Valerii Bitaiev 31
OPENING REMARKS

Фірмгофер Роберт 34
ВСТУПНЕ СЛОВО
Robert Firmhofer 37
OPENING REMARKS

Іловєцька-Танська Ілона 40
ЦЕНТР НАУКИ — ЦЕ НЕ МУЗЕЙ
Ilona Iłowiecka-Tańska 47
A SCIENCE CENTRE IS NOT A MUSEUM

Фашада Івоне 54
ВІД ЗНАННЯ ДО ДІЇ: РОЗШИРЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ГРОМАД ЧЕРЕЗ НАУКОВУ ГРАМОТНІСТЬ (ДОСВІД ПОРТУГАЛІЇ)
Ivone Fachada 58
FROM KNOWLEDGE TO ACTION: EMPOWERING COMMUNITIES THROUGH SCIENTIFIC LITERACY (THE EXPERIENCE OF PORTUGAL)

МУЗЕЙ ЯК ПРОСТІР ЗАЛУЧЕННЯ ДО НАУКИ / THE MUSEUM AS A SPACE FOR SCIENCE ENGAGEMENT 63

Астахова Катерина, Коваленко Надія / **Kateryna Astakhova, Nadiia Kovalenko** 64
ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНОЇ ПОТРЕБИ В НАУКОВІЙ ТА ДОСЛІДНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ОСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ: МОЖЛИВОСТІ МУЗЕЙНОГО ПРОСТОРУ / SHAPING THE WORLDVIEW-BASED NEED FOR SCIENTIFIC AND RESEARCH ACTIVITY IN AN EDUCATIONAL INSTITUTION: THE POTENTIAL OF MUSEUM SPACE

Бондаренко Наталія / **Nataliia Bondarenko** 72
МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА ЯК ОСВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ У РОБОТІ З ЛІТЕРАТУРНО ОБДАРОВАНИМИ УЧНЯМИ / MUSEUM PEDAGOGY AS AN EDUCATIONAL TECHNOLOGY IN WORKING WITH LITERARILY GIFTED STUDENTS

Васильчук Тамара / **Tamara Vasylchuk** 77
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ МІНІМУЗЕЇВ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ / SPECIFICS OF ORGANISING MINI-MUSEUMS IN PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS

Грицюта Оксана / **Oksana Hrytsiuta** 81
МУЗЕЙ ЯК ЛАБОРАТОРІЯ ЗНАНЬ: ПРОСТІР ОСОБИСТОЇ ВЗАЄМОДІЇ З ІСТОРІЄЮ / THE MUSEUM AS A LABORATORY OF KNOWLEDGE: A SPACE FOR PERSONAL ENGAGEMENT WITH HISTORY

Демедюк Юрій / **Iurii Demediuk** 88
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ВІДОБРАЖЕННЯ ТРИВАЮЧОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ В УКРАЇНСЬКИХ МУЗЕЯХ / THEORY AND PRACTICE OF REFLECTING THE ONGOING WAR IN UKRAINE IN UKRAINIAN MUSEUMS

Дуброва Марія / **Mariia Dubrova** 94
ТРАНСФОРМАЦІЯ РОЛІ МУЗЕЇВ В ОСВІТНЬОМУ ЛАНДШАФТІ XXI СТ. /
THE TRANSFORMATION OF THE ROLE OF MUSEUMS IN THE EDUCATIONAL LANDSCAPE OF THE 21ST CENTURY

Дунець Василь / **Vasyl Dunets** 97
РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ МУЗЕЇВ НАУКИ У ПРОЦЕСІ ЗАЛУЧЕННЯ ДО НАУКИ /
THE ROLE AND SIGNIFICANCE OF SCIENCE MUSEUMS IN THE PROCESS OF SCIENCE ENGAGEMENT

Забродська Мирослава / **Myroslava Zabrodska** 101
МУЗЕЙ «СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ» ЯК ОСВІТНЬО-НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ /
THE MUSEUM “THE FORMATION OF THE UKRAINIAN NATION” AS AN EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC LABORATORY FOR CHILDREN AND YOUTH

Зуєвич Оксана / **Oksana Zuievych** 106
ОСОБЛИВОСТІ МУЗЕЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ /
SPECIFICS OF MUSEUM ACTIVITY IN CONTEMPORARY UKRAINE

Ісарук Василь / **Vasyl Isaruk** 110
МУЗЕЙ У СУСПІЛЬСТВІ МАЙБУТНЬОГО: МІЖ ЦИФРОВІЗАЦІЄЮ, ОСВІТОЮ ТА КУЛЬТУРНОЮ ПАМ’ЯТТЮ /
THE MUSEUM IN THE SOCIETY OF THE FUTURE: BETWEEN DIGITALISATION, EDUCATION AND CULTURAL MEMORY

Лихман Ольга / **Olha Lykhman** 116
НАУКОВА ОСВІТА ЧЕРЕЗ МУЗЕЙ: ІНТЕГРАЦІЯ ПОШУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАНЦІВ У РОБОТУ МАН /
SCIENCE EDUCATION THROUGH THE MUSEUM: INTEGRATING STUDENTS' RESEARCH AND INQUIRY ACTIVITIES INTO THE WORK OF THE JUNIOR ACADEMY OF SCIENCES

Лобанова Марія / **Mariia Lobanova** 121
АНТИЧНІ НАСТІЛЬНІ ІГРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ: ДОСВІД ОДЕСЬКОГО АРХЕОЛОГІЧНОГО МУЗЕЮ НАН УКРАЇНИ /
ANCIENT BOARD GAMES AS A TOOL OF MUSEUM PEDAGOGY: THE EXPERIENCE OF THE ODESA ARCHAEOLOGICAL MUSEUM OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE

Мамонова Ганна / **Hanna Mamonova** 125
НОТАТКИ З ЯПОНСЬКИХ ПРОСТОРІВ НАУКИ, КУЛЬТУРИ І ГРИ /
NOTES FROM JAPANESE SPACES OF SCIENCE, CULTURE AND PLAY

Островська Світлана / **Svitlana Ostrovska** 130
МУЗЕЙ ЯК ПРОСТІР ЗАЛУЧЕННЯ ДО НАУКИ /
THE MUSEUM AS A SPACE FOR SCIENCE ENGAGEMENT

Пасічник Наталя, Ріжняк Ренат / 135
Natalia Pasichnyk, Renat Rizhniak
ЖІНОЧІ ТА ГЕНДЕРНІ МУЗЕЇ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНІ ІНСТИТУТИ /
WOMEN'S AND GENDER MUSEUMS AS SOCIOCULTURAL INSTITUTIONS

Пахомов Ілля / **Illia Pakhomov** 140
МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА В ЗАКЛАДАХ
ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ /
MUSEUM PEDAGOGY IN VOCATIONAL
EDUCATION INSTITUTIONS

Перегуда Вадим / **Vadym Perehuda** 145
КОЗАЦЬКО-ЛИЦАРСЬКЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ЗАСОБАМИ
МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ /
COSSACK-CHIVALRIC EDUCATION OF STUDENTS
THROUGH MUSEUM PEDAGOGY

Пісцова Марія / **Mariia Pistsova** 149
ДОСВІД СПІВПРАЦІ З УЧНІВСЬКОЮ
ТА СТУДЕНТСЬКОЮ МОЛОДДЮ ЕТНОГРАФІЧНОГО
ВІДДІЛУ ПОЛТАВСЬКОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ КРИЧЕВСЬКОГО /
EXPERIENCE OF COOPERATION WITH SCHOOLCHILDREN
AND STUDENT YOUTH AT THE ETHNOGRAPHIC
DEPARTMENT OF THE VASYL KRYCHEVSKYI POLTAVA
LOCAL HISTORY MUSEUM

Удовиченко Ірина / **Iryna Udovychenko** 153
СТАНОВЛЕННЯ СВІТОГЛЯДУ В МУЗЕЇ. З ДОСВІДУ РОБОТИ /
DEVELOPING WORLDVIEW IN THE MUSEUM:
FROM PROFESSIONAL EXPERIENCE

Шевченко Володимир, Супрун Дар'я, Супрун Микола / 161
Volodymyr Shevchenko, Daria Suprun, Mykola Suprun
МУЗЕЙ-АУДИТОРІЯ АКАДЕМІКА МИКОЛИ
ДМИТРОВИЧА ЯРМАЧЕНКА /
THE MUSEUM-AUDITORIUM OF ACADEMICIAN MYKOLA
DMYTROVYCH YARMACHENKO

МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА І STEAM: МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПІДХОДИ / MUSEUM PEDAGOGY AND STEAM: INTERDISCIPLINARY APPROACHES 167

Гаврилова Тетяна / **Tetiana Havrylova** 168
ІНТЕРАКТИВНІ ПІЗНАВАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ З КОСМІЧНОЇ БІОЛОГІЇ ДЛЯ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ В МУЗЕЇ / INTERACTIVE EDUCATIONAL SESSIONS ON SPACE BIOLOGY FOR SCHOOL-AGE CHILDREN IN THE MUSEUM

Даценко Ірина / **Iryna Datsenko** 174
МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА І STEAM: ІНТЕГРАЦІЯ НАУКИ, ТЕХНОЛОГІЇ, ІНЖЕНЕРІЇ, МИСТЕЦТВА Й МАТЕМАТИКИ У МУЗЕЙНУ ПРАКТИКУ; СУЧАСНІ ОСВІТНІ МОДЕЛІ, ЯКІ ФОРМУЮТЬ НАУКОВУ КУЛЬТУРУ ЧЕРЕЗ ТВОРЧІСТЬ / MUSEUM PEDAGOGY AND STEAM: INTEGRATING SCIENCE, TECHNOLOGY, ENGINEERING, ARTS AND MATHEMATICS INTO MUSEUM PRACTICE; CONTEMPORARY EDUCATIONAL MODELS THAT SHAPE SCIENTIFIC CULTURE THROUGH CREATIVITY

Зайченко Ольга / **Olha Zaichenko** 179
ВНЕСОК ВИСТАВКИ «ОДА МЕХАНІЦІ ТА СТАНУ ГРИ» У ПІДТРИМАННЯ ДУХУ ВИНАХІДНИЦТВА / THE CONTRIBUTION OF THE EXHIBITION “AN ODE TO MECHANICS AND THE STATE OF PLAY” TO FOSTERING THE SPIRIT OF INVENTION

Караманов Олексій / **Oleksii Karamanov** 184
МУЗЕЙНИЙ ДИСКУРС STEM/STEAM-ОСВІТИ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ / THE MUSEUM DISCOURSE OF STEM/STEAM EDUCATION: CURRENT DEVELOPMENT TRENDS

Кузьменко Ольга, Савченко Ірина, Дем'яненко Валентина / **Olha Kuzmenko, Iryna Savchenko, Valentyna Demianenko** 190
МУЗЕЙ НАУКИ ЯК ІНТЕРАКТИВНЕ ОСВІТНЄ STEAM-СЕРЕДОВИЩЕ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНЖЕНЕРНОГО МИСЛЕННЯ /
THE SCIENCE MUSEUM AS AN INTERACTIVE STEAM EDUCATIONAL ENVIRONMENT FOR THE DEVELOPMENT OF ENGINEERING THINKING

Лубинська Марія, Мосенкіс Юрій, Димшиць Едуард / **Mariia Lubynska, Yuriy Mosenkis, Eduard Dymshitz** 196
ОСВІТНІ ПРАКТИКИ В НЕМАТЕРІАЛЬНІЙ КУЛЬТУРНІЙ СПАДЩИНІ: ІНТЕГРАЦІЯ НАУКИ, МИСТЕЦТВА ТА ТЕХНОЛОГІЙ /
EDUCATIONAL PRACTICES IN INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE: INTEGRATING SCIENCE, ARTS AND TECHNOLOGIES

Поліхун Наталія / **Nataliia Polikhun** 200
ОСВІТНІ ПРОГРАМИ STEM/STEAM У СУЧАСНОМУ МУЗЕЇ НАУКИ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ІНТЕРАКТИВНОЇ ПРАКТИКИ /
STEM/STEAM EDUCATIONAL PROGRAMMES IN THE CONTEMPORARY SCIENCE MUSEUM: FROM THEORY TO INTERACTIVE PRACTICE

Сапухіна Олена / **Olena Sapukhina** 209
STEAM У ДІЯЛЬНОСТІ МУЗЕЮ ТЕХНІКИ: СИНЕРГІЯ МИСТЕЦТВА Й НАУКИ /
STEAM IN THE ACTIVITIES OF THE TECHNOLOGY MUSEUM: THE SYNERGY OF ARTS AND SCIENCE

Свириденко Денис / Denys Svyrydenko 213
ПОТЕНЦІАЛ МУЗЕЇВ НАУКИ ЯК СКЛАДОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ» / THE POTENTIAL OF SCIENCE MUSEUMS AS A COMPONENT OF THE ACADEMIC DISCIPLINE "ORGANISATION OF SCIENTIFIC RESEARCH"

Шибка Ольга / Olha Shybka 216
МИСТЕЦТВО ОЛЕГА ШУПЛЯКА ЯК ВІЗУАЛЬНИЙ КОД УКРАЇНСЬКОГО КОСМІЗМУ: ВІД НАРОДНОЇ АСТРОНОМІЇ ДО ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ В АЕРОКОСМІЧНІЙ ОСВІТІ / THE ART OF OLEH SHUPLYAK AS A VISUAL CODE OF UKRAINIAN COSMISM: FROM FOLK ASTRONOMY TO THE SHAPING OF NATIONAL CONSCIOUSNESS IN AEROSPACE EDUCATION

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЗАЛУЧЕННЯ ДО НАУКИ: ВІРТУАЛЬНІ МУЗЕЇ ТА ІНТЕРАКТИВНІ ПЛАТФОРМИ / DIGITAL TOOLS FOR SCIENCE ENGAGEMENT: VIRTUAL MUSEUMS AND INTERACTIVE PLATFORMS 223

Бондар Ірина, Адамович Галина / Iryna Bondar, Halyna Adamovych 224
ЦИФРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІРТУАЛЬНИХ ЕКСКУРСІЙ У ДОШКІЛЬНІЙ І ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ / DIGITAL SUPPORT FOR VIRTUAL EXCURSIONS IN PRESCHOOL AND PRIMARY EDUCATION

Васильків Олена / Olena Vasylkiv 229
ВІРТУАЛЬНІ МУЗЕЇ ТА ІНТЕРАКТИВНІ ПЛАТФОРМИ В ПРИРОДНИЧІЙ ОСВІТІ / VIRTUAL MUSEUMS AND INTERACTIVE PLATFORMS IN NATURAL SCIENCE EDUCATION

Висоцька Кристина, Васютіна Тетяна /
Krystyna Vysotska, Tetiana Vasiutina 234
ПОТЕНЦІАЛ ВІРТУАЛЬНИХ ЕКСКУРСІЙ ДЛЯ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ /
THE POTENTIAL OF VIRTUAL EXCURSIONS FOR TEACHING PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Войтенко Олена / **Olena Voitenko** 240
ОНЛАЙН-ЕКСКУРСІЇ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДІТЕЙ З ООП /
ONLINE EXCURSIONS AS AN EFFECTIVE TOOL FOR EDUCATING YOUNG STUDENTS, INCLUDING CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS

Волощук Дарина / **Daryna Voloshchuk** 250
МУЗЕЙ У ДОБУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОСТОРУ НАУКИ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ /
THE MUSEUM IN THE AGE OF DIGITALISATION: TRANSFORMING THE SCIENCE SPACE THROUGH INTERACTIVE TECHNOLOGIES

Кланца Олег / **Oleh Klantsa** 256
АУДІОГІД ТА АУДІОЕКСКУРСІЯ-КВЕСТ: ДОСВІД КОМУНІКАЦІЇ ТА ІНТЕРАКТИВНОГО СПІЛКУВАННЯ З ВІДВІДУВАЧАМИ МУЗЕЮ /
AUDIO GUIDE AND AUDIO QUEST EXCURSION: EXPERIENCE OF COMMUNICATION AND INTERACTIVE ENGAGEMENT WITH MUSEUM VISITORS

Коваль Вікторія, Стрілецька Наталія / 262
Viktoriia Koval, Nataliia Striletska
ВІРТУАЛЬНА ЕКСКУРСІЯ ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З УЧНЯМИ /

VIRTUAL EXCURSION AS A MEANS OF PREPARING FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS FOR ENVIRONMENTAL EDUCATION ACTIVITIES WITH STUDENTS

Кучеренко Ірина, Васютіна Тетяна / **Iryna Kucherenko, Tetiana Vasiutina** 267
МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА У ЦИФРОВОМУ ВИМІРІ: ВИКОРИСТАННЯ ШІ-ПЛАТФОРМ У ГПД ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ТА НАУКОВОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ /
MUSEUM PEDAGOGY IN THE DIGITAL DIMENSION: USING AI PLATFORMS IN EXTENDED DAY GROUPS TO DEVELOP COGNITIVE ACTIVITY AND SCIENTIFIC CULTURE IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Соколюк Ілона, Васютіна Тетяна / **Ilona Sokoliuk, Tetiana Vasiutina** 273
ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У СТВОРЕННІ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ /
USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN CREATING MULTIMEDIA TASKS FOR PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Шилюк Олег / **Oleh Shyliuk** 276
«БУКОВІНЕНЗІЯ=BUCOVINENSIA»: ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА ЯК ВІРТУАЛЬНИЙ МУЗЕЙ КНИЖКОВОЇ СПАДЩИНИ КРАЮ /
"BUCOVINENSIA": A DIGITAL LIBRARY AS A VIRTUAL MUSEUM OF THE REGION'S BOOK HERITAGE

Щепанський Віталій / **Vitalii Shchepanskyi** 284
МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРИКЛАДНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В МУЗЕЙНІЙ ПЕДАГОГІЦІ (НА ПРИКЛАДІ ЦЕНТРІВ НАУКИ) /
POSSIBILITIES OF USING APPLIED ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN MUSEUM PEDAGOGY (ON THE EXAMPLE OF SCIENCE CENTRES)

КУЛЬТУРА УЧАСТІ: НАУКОВА КОМУНІКАЦІЯ І ГРОМАДЯНСЬКА НАУКА / PARTICIPATION CULTURE: SCIENCE COMMUNICATION AND CITIZEN SCIENCE 289

Ілійчук Любомира / **Liubomyra Iliichuk** 290
НАУКОВА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЯКОСТІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ /
SCIENCE COMMUNICATION AS A DETERMINANT OF QUALITY CULTURE FORMATION IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Міхно Олександр / **Oleksandr Mikhno** 294
МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ КУЛЬТУРИ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ /
MUSEUM PEDAGOGY IN THE CONTEXT OF DIGITAL CULTURE: CONCEPTUAL PRECONDITIONS AND CONTEMPORARY TRANSFORMATIONS

Наливайко Алла, Сіра Наталія / **Alla Nalyvaiko, Nataliia Sira** 299
МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ КУЛЬТУРИ: ДОСВІД МЕЗИНСЬКОГО АРХЕОЛОГІЧНОГО НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО МУЗЕЮ ІМЕНІ В. Є. КУРИЛЕНКА /
MUSEUM PEDAGOGY AS A TOOL FOR SHAPING SCIENTIFIC CULTURE: THE EXPERIENCE OF THE V. YE. KURYLENKO MEZYN ARCHAEOLOGICAL RESEARCH MUSEUM

Наровлянський Олександр / **Oleksandr Narovlianskyi** 304
ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНІХ ЕКСКУРСІЙ /
WAYS OF ENHANCING THE COGNITIVE ACTIVITY OF EDUCATIONAL EXCURSION PARTICIPANTS

Панасенко Наталія / **Nataliia Panasenko** 309
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В МУЗЕЙНІЙ ПЕДАГОГІЦІ:
ІНТЕГРАЦІЯ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ ТА ТВОРЧОСТІ
(НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ ЗРАЗКОВОГО МУЗЕЮ
ЕТНОГРАФІЇ ПОЛТАВСЬКОГО МІСЬКОГО ЦЕНТРУ
ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ) /
INNOVATIVE APPROACHES IN MUSEUM PEDAGOGY:
INTEGRATING EDUCATION, CULTURE AND CREATIVITY
(BASED ON THE EXPERIENCE OF THE MODEL
ETHNOGRAPHY MUSEUM OF THE POLTAVA CITY CENTRE
OF OUT-OF-SCHOOL EDUCATION)

Сидорчук Нінель / **Ninel Sydorchuk** 315
МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ
ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ
РОБІТНИКІВ /
MUSEUM PEDAGOGY AS A MEANS OF SHAPING
THE PROFESSIONAL CULTURE OF FUTURE
SKILLED WORKERS

Ситник Ірина / **Iryna Sytnyk** 321
МУЗЕЙ У ПРОСТОРІ ШКОЛИ: СПІВПРАЦЯ, ІНТЕГРАЦІЯ,
ПАРТНЕРСТВО, МОДЕРАЦІЯ /
THE MUSEUM IN THE SCHOOL SPACE: COOPERATION,
INTEGRATION, PARTNERSHIP, MODERATION

Шалдуга Інна / **Inna Shalduha** 325
МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА ЯК ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ
ДЛЯ CLIL /
MUSEUM PEDAGOGY AS AN EDUCATIONAL ENVIRONMENT
FOR CLIL

«Буковінензія=Bucovinensia»: цифрова бібліотека як віртуальний музей книжкової спадщини краю

Шилюк Олег,
кандидат історичних наук,
заступник директора Наукової бібліотеки
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича,
м. Чернівці
o.shylyuk@chnu.edu.ua

У XXI ст. цифрові технології стали не лише інструментом збереження культурної спадщини, а й середовищем нових освітніх і наукових практик. Музейна педагогіка, яка традиційно базувалася на безпосередній взаємодії з предметами культури, поступово розширює свої межі, охоплюючи цифрові форми репрезентації знань. У цьому контексті особливого значення набувають проєкти, що поєднують функції архіву, бібліотеки та музею, формуючи інтерактивний простір пізнання. Одним із таких прикладів є проєкт «Цифрова бібліотека "Буковінензія=Bucovinensia"» [1], створений Науковою бібліотекою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

«Цифрова бібліотека "Буковінензія=Bucovinensia"» — це електронна колекція оцифрованих рідкісних і цінних документів, що відображають інтелектуальну, культурну та освітню історію не лише Буковини та Чернівецького університету. Головна мета проєкту полягає у забезпеченні відкритого та безкоштовного доступу в мережі Інтернет до найкращих зразків вітчизняного та світового книговидання, до джерел, що репрезентують розвиток

Чернівецького університету, а також у створенні цифрових копій видань з метою збереження інтелектуальної спадщини регіону.

Завдяки використанню сучасних технологій оцифрування та стандартів метаданих (зокрема, «Dublin Core»), «Буковінензія=Bucovinensia» виконує не лише бібліотечну, а й просвітницьку та культурно-репрезентативну функції. Ресурс дає змогу працювати з одним і тим самим цифровим об'єктом багатьом користувачам одночасно, незалежно від місця перебування, що особливо важливо для дослідників, викладачів і студентів.

Концепція віртуального музею у XXI ст. розширює межі традиційного уявлення про музей як фізичний простір, що зберігає та експонує предмети матеріальної культури. У цифрову добу музейна функція дедалі частіше переноситься у віртуальне середовище, де експонат набуває нової форми існування — цифрового образу. У цьому сенсі «Цифрова бібліотека "Буковінензія=Bucovinensia"» є не просто сховищем оцифрованих книжкових пам'яток, а комплексною цифровою платформою, яка виконує функцію віртуального музею книжкової культури.

Цифрова бібліотека відтворює принципи музейної організації: добір експонатів, їхній науковий опис, тематичне групування та створення експозиційного простору. Кожен об'єкт у колекції має кілька рівнів репрезентації: візуальний (скан або фотографія обкладинки, титульного аркуша, сторінок), бібліографічний (опис за міжнародними стандартами метаданих), історико-культурний (контекст походження, функціонування, належності до певного фонду або колекції). Завдяки цьому цифровий об'єкт перетворюється на віртуальний експонат, що поєднує елементи книги, документа та артефакту [2].

Особливість цифрової бібліотеки полягає у створенні простору, де книга виступає історико-культурним носієм, а не лише текстовим ресурсом. Розглядаючи оцифровані

видання XIX — початку XX ст., користувач може простежити розвиток видавничої справи Буковини, типографічні особливості, мову видань, культурні коди епохи. У такий спосіб формується цілісна картина регіональної книжкової традиції, що репрезентує взаємодію багатокультурного середовища Чернівців — українського, німецького, румунського, єврейського та польського — у книжковому виробництві й обігу.

Важливою ознакою проєкту є візуальна складова, яка відтворює атмосферу стародруку чи рідкісного видання. Користувач, переглядаючи цифрову копію, бачить не лише текст, а й фізичні сліди історії книги: екслібриси, власницькі підписи, штемпелі бібліотек, маргіналії, плями часу. Такі деталі не лише додають автентичності, а й перетворюють цифровий перегляд на акт музейного споглядання. Завдяки цьому «Буковінензія=Bucovinensia» долає межу між бібліотекою та музеєм, поєднуючи точність опису з емоційним і культурним впливом експоната.

Колекції проєкту побудовані за принципами тематичної та хронологічної експозиції. Наприклад, у межах ресурсу можуть бути представлені такі віртуальні зали:

- «Книжкова Буковина XIX століття», де зібрано видання, що відображають формування регіональної ідентичності;
- «Наукова спадщина Чернівецького університету», що демонструє внесок викладачів і випускників у розвиток європейської науки;
- «Видання мовами народів Буковини» як свідчення культурного багатомов'я краю;
- «Рідкісні та цінні книги бібліотеки ЧНУ» — видання, що мають художню, поліграфічну або історичну цінність.

Таке структурування створює ефект віртуальної подорожі, де користувач переходить від однієї теми до іншої, подібно до відвідування залів у реальному музеї. У результаті формується інтерактивна історія книжкової культури, у якій кожен документ стає частиною ширшої оповіді.

Отже, «Буковінензія=Bucovinensia» у своєму сучасному вигляді є гібридним середовищем, у якому поєднано функції наукової бібліотеки, музею книжкової культури та освітнього цифрового простору. Вона створює умови для інтеграції традиційних форм збереження спадщини з новими підходами до її інтерпретації, роблячи книжкову пам'ять Буковини доступною, живою та осмисленою у глобальному інформаційному просторі.

Проєкт має вагомий потенціал у сфері музейної педагогіки та цифрової гуманітаристики. У навчальному процесі цифрова бібліотека використовується як джерельна база для курсів «Історична бібліографія», «Джерелознавство», «Краєзнавство», «Цифрова компетентність учителя історії» тощо. Робота з цифровими колекціями сприяє формуванню навичок критичного аналізу джерел, розвитку візуальної грамотності, умінню інтерпретувати культурні тексти у їхньому соціально-історичному контексті.

Використання цифрової бібліотеки у навчальному процесі дає змогу моделювати ситуації автентичного дослідження, коли студент або учень самостійно опрацьовує першоджерела — стародруки, рідкісні книги, краєзнавчі видання — і на основі цього формує власні висновки. Такий підхід відповідає принципам музейної педагогіки, яка передбачає активне залучення учня до процесу пізнання через безпосередній контакт з об'єктом культури. У цифровому форматі цей контакт реалізується через візуальне сприйняття артефактів, інтерпретацію метаданих і порівняльний аналіз документів.

Особливо перспективним є використання цифрової бібліотеки у підготовці майбутніх учителів історії, бібліотекознавців, культурологів, адже платформа навчає не лише змісту, а й методиці роботи із цифровими джерелами. Вона сприяє розвитку цифрової грамотності педагогів, уміння інтегрувати відкриті наукові ресурси у власні навчальні курси, створювати електронні виставки, мультимедійні

проєкти, історичні візуалізації. У цьому сенсі «Буковінензія=Bucovinensia» функціонує як лабораторія цифрової гуманітаристики, де поєднуються принципи архівної, бібліотечної та музейної практики.

З позиції музейної педагогіки важливо, що проєкт не лише зберігає книжкову спадщину, а й створює середовище для міжпоколіннєвого діалогу. Вчителі, учні та дослідники взаємодіють із матеріалами минулого, переосмислюючи їх у сучасному контексті. Наприклад, у процесі виконання освітніх проєктів студенти можуть формувати тематичні добірки, розробляти віртуальні виставки або інтерактивні маршрути, що розкривають історію окремих книжкових колекцій чи персоналій. Це сприяє формуванню почуття причетності до спільної культурної спадщини.

Крім того, «Буковінензія=Bucovinensia» може бути інтегрована у STEAM-освіту, оскільки поєднує гуманітарне і технологічне знання: сканування та обробку зображень, структурування метаданих, побудову інформаційних систем і цифрових інтерфейсів. У роботі із цим ресурсом студенти вчаться аналізувати не лише зміст книги, а й технології її оцифрування, принципи візуалізації, алгоритми пошуку. У такий спосіб платформа стає міждисциплінарним освітнім інструментом, що розвиває інтерес до науки через поєднання культурних і технологічних компетентностей.

Проєкт «Цифрова бібліотека "Буковінензія=Bucovinensia"» має значний освітньо-педагогічний потенціал, оскільки поєднує цифрові технології з гуманітарним змістом і створює умови для формування компетенцій XXI ст. — критичного мислення, медіаграмотності, уміння працювати з джерелами, інтерпретування інформації в історико-культурному контексті. Цей ресурс є не лише інструментом доступу до джерел, а й педагогічною платформою, що підтримує різні форми навчальної діяльності: лекційну, семінарську, дослідницьку, музейно-освітню.

У цифровій бібліотеці виявляється нова роль бібліотекаря — цифрового інтерпретатора або медіатора між джерелом і користувачем. Він не лише оцифровує документ, а й створює контекст його сприйняття: формує метадані, додає науковий коментар, забезпечує зв'язки між об'єктами. У результаті цифрова бібліотека функціонує як педагогічний інструмент — простір інтерактивного навчання, що розвиває компетенції пошуку, відбору, критичного мислення та культурної інтерпретації.

Перенесення музейної педагогіки у цифровий формат стало одним із ключових трендів сучасної гуманітарної освіти. Якщо традиційно музей був простором безпосередньої зустрічі з матеріальною культурою, то віртуальні музеї, цифрові архіви та бібліотеки створюють умови для інтелектуальної взаємодії з культурними артефактами через цифрове середовище. У цьому контексті «Буковінензія=Bucovinensia» реалізує педагогічний потенціал музею нового типу, де навчання, дослідження й емоційне пізнання поєднуються у віртуальному просторі.

Цифрова музейна педагогіка передбачає, що користувач стає не пасивним спостерігачем, а активним дослідником і творцем сенсів. Завдяки інтерактивним можливостям цифрової бібліотеки студенти, учні чи дослідники можуть аналізувати книжкові артефакти, створювати власні тематичні добірки, порівнювати видання різних епох і культур. Такий підхід формує новий тип наукової грамотності — уміння інтерпретувати цифрові джерела, критично оцінювати інформацію, виявляти історичні зв'язки між текстом, автором і контекстом його створення.

Однією з особливостей музейної педагогіки у цифровому форматі є переосмислення ролі простору і часу. Якщо у фізичному музеї навчання обмежене експозицією та моментом відвідування, то у віртуальному середовищі процес пізнання стає безперервним. «Буковінензія=Bucovinensia» надає можливість подорожі у часі

й культурі незалежно від географії користувача: студенти з різних країн можуть одночасно працювати з оцифрованими виданнями наукової бібліотеки Чернівецького університету імені Юрія Федьковича, порівнюючи історичні джерела і формуючи спільні інтерпретації.

Важливим принципом цифрової музейної педагогіки є емоційна залученість. Через візуальні елементи — старі шрифти, папір, оздоблення палітурок — цифрова бібліотека формує відчуття дотику до минулого, пробуджує інтерес до книги як живого свідка історії. Це сприяє розвитку емпатійного мислення, що є невід'ємною складовою гуманітарної освіти. Емоційна пам'ять користувача, пов'язана з візуальним досвідом, підсилює засвоєння знань і робить цифрову взаємодію глибшою.

Не менш важливою складовою є колективність освітнього процесу. Цифрові ресурси дають змогу організовувати віртуальні виставки, спільні студентські дослідження, дискусії навколо конкретних джерел. Такий формат створює спільноту дослідників, які вчаться співпраці, діалогу, взаємному рецензуванню. Отже, музейна педагогіка у цифровому форматі виходить за межі класичного показу експоната — вона стає платформою комунікації та співтворення знань.

Зрештою, «Буковінензія=Bucovinensia» демонструє, як цифрова трансформація музейної педагогіки може поєднати академічну традицію з інноваційними підходами. Вона вчить бачити у цифровому не втрату автентики, а новий рівень доступу до неї; не заміну реального досвіду, а його розширення. Так утворюється нова педагогічна парадигма — музей як відкрита цифрова лабораторія, де знання постають у процесі спільного відкриття, а не лише демонстрації. Це відкриває перспективи подальшого розвитку наукової освіти, орієнтованої на критичне, творче й емоційно залучене пізнання культурної спадщини.

Подальший розвиток проєкту «Буковінензія=Bucovinensia» може відбуватися в кількох напрямах: розширення колекцій за рахунок матеріалів з інших фондів, упровадження мультимедійних об'єктів (аудіо, відео, 3D), інтеграція з міжнародними агрегаторами («Europeana», «WorldCat»), створення навчальних сценаріїв і цифрових екскурсій. Особливо перспективним є застосування елементів доповненої реальності (AR) для реконструкції історичного контексту книжкових пам'яток.

«Буковінензія=Bucovinensia» здатна стати частиною ширшого регіонального культурного ландшафту, поєднуючи бібліотеки, музеї, архіви й освітні інституції у спільному цифровому просторі пам'яті.

Цифрова бібліотека «Буковінензія=Bucovinensia» — це не лише електронний архів, а й віртуальний музей книжкової спадщини, що поєднує наукову достовірність, педагогічну функцію та естетичну привабливість. Вона демонструє, як бібліотечна установа може перетворитися на активного учасника музейно-освітнього процесу, формуючи нові моделі наукової комунікації та залучення до культури.

Завдяки проєктові «Буковінензія=Bucovinensia» книжкова культура краю отримує друге життя у цифровому просторі, а її інтерпретація стає частиною сучасної музейної педагогіки, що об'єднує минуле, теперішнє і майбутнє в єдиному відкритому освітньо-науковому середовищі.

Використані джерела

1. Цифрові колекції. Цифрова бібліотека «Буковінензія=Bucovinensia». URL: https://bucovinensia.chnu.edu.ua (дата звернення: 12.11.2025).
2. Шилюк О. Скарби університетської книгозбірні: формування цифрового краєзнавчого контенту. *XIII Буковинська міжнародна історико-краєзнавча конференція :* тези доповідей (Чернівці, 27–28 жовтня 2023 р.) / наук. ред. О. В. Доброжанський. Чернівці : Технодрук, 2023. С. 66–68.